

METODERAPPORT

til SKUP 2014

De kalte henne Bergens modigste kvinne. Hun ble truet på livet og døde i en påsatt brann.

HVA SKJEDDE MED SHILAN SHORSH?

HVA SKJEDDE MED SHILAN SHORSH?

Av Guro Hoftun Gjestad og Annemor Larsen

«*Sannheten skal alltid
komme frem*»

Shilan Shorsh (1974-2013)

HVA SKJEDDE MED SHILAN SHORSH?

Av Guro Hoftun Gjestad og Annemor Larsen

VG HELG

Redaksjon:
Verdens Gang
Akersgaten 55
0171 Oslo

Kontakt:
Guro Hoftun Gjestad, guroh@vg.no tlf. 91600239
Annemor Larsen, annemor.larsen@vg.no tlf. 90558553

Dato for publisering:
VG Pluss 24. og 25. oktober
VG Helg 25. oktober.
VG Nett 25. oktober

INNHOLDSFORTEGNELSE

- 1. Innledning**
- 2. Når og hvordan kom arbeidet i gang, og hva var ideen som startet det hele?**
- 3. Hva var den sentrale problemstilling ved starten av prosjektet?**
- 4. Arbeidet, metodebruk og kilder**
- 5. Funn**
- 6. Presentasjonsform**
- 7. utfordringer og erfaringer**
- 8. Konsekvenser**
- 9. Vedlegg / publiseringer.**

1. Innledning:

Den kurdiske kvinneaktivisten Shilan Shorsh ble funnet død på sitt eget soverom på ettermiddagen 18. mai 2013 etter en brann.

Hun var gjentatte ganger blitt truet på livet. Fire ganger hadde hun anmeldt trusler til politiet, som i en periode utstyrte henne med voldsalarm.

En måned etter hennes død avsluttet politiet etterforskningen. De kunne utelukke at det var en ulykke, og de fant ingenting som tydet på at det var en kriminell handling. Saken ble ansett som et selvmord.

*

I denne rapporten redegjør vi for hvordan vi forsøkte å finne svar på hva som skjedde med Shilan Shorsh.

* Hva var sannheten om hennes død: Var det et drap – eller et selvmord?

* Hadde politiet gjort det de kunne for å komme til bunns i denne offentlige gåten?

Etter at saken ble henlagt, vurderte vi det som journalistisk aktverdigg å ettergå disse spørsmålene, gitt politiets begrunnelse for henleggelsen og politiets kommentarer rundt den avsluttede etterforskningen. Avgjørende i denne vurderingen var Shilan Shorsh' rolle som profilert samfunnsaktør, de kontroversielle spørsmålene hun gjentatte ganger ytret seg om og truslene hun fra flere hold ble utsatt for.

I det videre arbeidet støtte vi på flere etiske problemstillinger, hvorav denne ble ofret særlig oppmerksomhet:

For å fortelle historien om Shilan Shorsh, var vi ikke bare nødt til å omtale det mulige selvmordet. Vi måtte også vurdere hvordan vi skulle omtale den sannsynlige metoden hun i så fall hadde valgt.

Vær varsom-plakatens punk 4.9 er tydelig: "Vær varsom ved omtale av selvmord og selvmordsforsøk. Unngå omtale som ikke er nødvendig for å oppfylle allmenne informasjonsbehov. Unngå beskrivelse av metode eller andre forhold som kan bidra til å utløse flere selvmordshandlinger."

Dette viktige varsomhetsprinsippet ble veid opp mot den helt essensielle konteksten som forelå i denne saken:

Å tenne på seg selv er den vanligste selvmordsmetoden blant kurdiske kvinner. Men ofte er disse brannene drap som er kamuflert som et selvmord eller en ulykke.

Kvinneaktivisten Shilan Shorsh var svært opptatt av disse sakene. Hun førte statistikk over mulige æresdrap i Kurdistan – flere av disse var kvinner som var brent til døde, og hun ytret seg gjentatte ganger i det offentlige rom om dette.

Alle disse forholdene gjorde at vi fant det både aktverdig og nødvendig å omtale den antatte metoden Shorsh må ha valgt, i tilfelle det var et selvmord.

Dette ble senere understøttet i tre artikler som ble publisert på VG Nett som oppfølgingssaker til hovedreportasjen om Shilan Shorsh i VG Helg 25. oktober, alle skrevet av kollega Lars Christian Wegner. Flere anerkjente internasjonale eksperter begrunner her hvorfor det er relevant å ettergå dødsårsaken i disse brannene, slik internasjonalt politi og internasjonale forskere også har gjort i en rekke tilfeller.

"En brann fjerner effektivt svært mange spor og bevis, i tillegg til eventuelle skader på kvinnens kropp", sa den britiske kriminologen Joanne Payton, som har forsket på kurdiske kvinners selvmord ved selvpåtenning, til VG.

Politietterforskeren Palbinder Singh har lang erfaring med æresrelatert vold gjennom sitt mangeårige arbeid i New Scotland Yard, og har etterforsket mange æresdrap både i og utenfor Storbritannia. Han kommenterte dette slik: "Æresrelatert vold, uansett om den utøves av grupper eller miljøer eller familier, er svært annerledes fra mye av den andre kriminaliteten politiet etterforsker. Vi snakker om et tema som er fremmed for oss her i vesten, et tankegods importert fra Asia, som sier at en gruppes eller families meninger og ære er mer verdt enn en kvinnes liv."

Kurdisk-britiske Diana Nammi ble i 2014 hedret med «Barclays Women of the Year Award» for sitt mangeårige engasjement for kvinners rettigheter.

"Shilan var en aktivist, og mange aktivister blir dessverre truet. Hun engasjerte seg i kurdiske kvinners rettigheter, et svært følsomt tema, som dessverre ofte blir møtt med en svært brutal praksis," sa Nammi til VG.

*

Saken ble publisert 25. oktober som en hovedsak i VG Helg, en serie på VG+, og en dokumentarfilm på VG Nett, samt en rekke oppfølgings saker.

Artikkelen i VG Helg førte til at politiet gjenopptok etterforskningen av saken, halvannet år etter at de opprinnelig hadde avsluttet den.

2. Når og hvordan kom arbeidet i gang, og hva var ideen som startet det hele?

11. juni 2013 hadde Guro Hoftun Gjestad et møte med Lene Christiansen i Amnesty, som fortalte om brannen som tok Shilans liv. Det var gått fire uker siden brannen, og folk som kjente Shilan var urolige for hva som kunne ha skjedd. Det Shilan Shorsh i alle år hadde fryktet og varslet om, var blitt virkelighet, mente mange.

VG Helg ønsket å gå inn i historien til Shilan Shorsh, både den som handlet om hennes engasjerte liv, men også mysteriet og spørsmålene som var knyttet til hennes død.

Etter Shilans død ble Shilans søster intervjuet av media:

21. mai sa hun til NRK Hordaland: «Vi frykter at hun ble drept».

14. juni ringte Guro Hoftun Gjestad til Shahen Ahmad første gang. Hun ønsket å fortelle, men sorgen var fortsatt for tung, hun ville vente til familien var klar.

Vi ble enige om at det ville være vanskelig å gå inn i Shilans historie uten at vi til en viss grad hadde familiens medvirkning.

Litt over en måned etter at Shilan Shorsh døde, 21. juni, sa politistasjonssjef Tore Salvesen ved Fyllingsdalen politistasjon til Bergens Tidende at de hadde avsluttet etterforskningen.

På telefon til VG Helg bekreftet han dette, og sa at politiet hadde sett på tre muligheter: Ulykke, drap eller selvdrap. De kunne utelukke ulykke, og de hadde ikke funnet noe som understøttet et straffbart forhold.

3. Hva var den sentrale problemstilling ved starten av prosjektet?

Vi ønsket å fortelle historien om Shilans Shorsh, hennes liv og engasjement for kvinners rettigheter.

I tillegg ønsket vi å finne ut:

- * Hvem truet Shilan Shorsh?
- * Hva var det som provoserte motstanderne hennes?
- * Var selvmord sannheten om hennes død?

Vi ønsket å snakke med så mange av Shilans venner, kampefeller og motstandere som mulig, slik at vi fikk dannet oss et bilde av hvem hun var, hvordan den siste tiden hennes hadde artet seg, hvem hun fryktet, og hva som skjedde den dagen hun døde.

4. Arbeidet og kilder

Fra juni 2013 til mai 2014 hadde Guro Hoftun Gjestad uforpliktende, ofte månedlige telefonsamtaler med Shilans søster. Samtidig gjorde vi research på Shilans historie og hennes engasjement i foreningen Selvstendig demokratisk kurdisk kvinneforening (SDKK). Vi søkte frem informasjon om Kurdistan, kvinners plass i det kurdiske samfunnet, og æresrelatert vold mot kvinner i den patriarkalske kulturen.

Politiet hadde tre teorier de jobbet utfra: Ulykke, drap eller selvmord. Tidlig utelukket de ulykke. Etter hvert konkluderte de med at selvmord var den mest sannsynlige dødsårsaken.

Vårt utgangspunkt ble derfor å finne så mange brikker som mulig for å ettergå politiets konklusjon.

*

Nesten et år etter at Shilan døde, var søstrene hennes beredt til å møte oss.

13. mai satt vi hjemme hos Shilans yngste søster, Shato, i Laksevåg. Vi fikk et innblikk i Shilans barndom, det sosialistiske og feministiske engasjementet som bidro til at familien måtte forlate Suleymania i Kurdistan, og vi fikk høre om hvordan Shilan fortsatte sitt arbeid for kurdiske kvinners rettigheter etter at hun kom til Bergen. Vi fikk høre om et liv med trusler og frykt for eget liv.

Slik søstrene hadde forstått politiet, var det en mulighet for at flere var til stede på Shilans soverom da brannen startet. Politiet hadde heller ikke klart å finne ut hvor Shilan skal ha kjøpt det hun trengte for å gjennomføre handlingen.

Vi spurte Shilans familie om å få utlevert Shilans PC og mobil, slik at vi kunne få disse undersøkt, men Shilans foreldre ønsket ikke dette.

I tiden som fulgte, snakket vi med en rekke folk som kjente Shilan Shorsh på ulikt vis.

Vi opplevde at flere i kretsen rundt Shilan var engstelige for å snakke med oss. Noen la på da vi ringte, en av kildene trakk seg fra intervjuavtalen av frykt for egen sikkerhet. Men mange ønsket å bidra.

Blant kildene vi snakket med, var leder for SVs bystyregruppe, Oddny Miljeteig. Hun var tydelig på at flere i kretsen rundt Shilan var skeptiske til politiets arbeid etter Shilans død. Særlig undret Miljeteig seg over at så mange ikke var tatt inn til avhør. Selv kjente hun til forhold som hun mente politiet burde vite om. Miljeteig var ikke tatt inn til avhør.

Beate Ekeløve-Slydal ved Amnesty, var en av personene Shilan stadig tok kontakt med for å drøfte truslene hun ble utsatt for. Ekeløve-Slydal har god kjennskap til de kurdiske miljøene og

var ikke et øyeblikk i tvil om at truslene Shilan fortalte om, var reelle. Ekeløve-Slydal var ikke avhørt av politiet.

Shilans beste venn og støttespiller, Frank Mo, ga oss et bilde av hvem Shilan var, på godt og vondt. Historien dreide over til at det var grunner til å tro at Shilan tok sitt eget liv. Frank fortalte også om grundige avhør hos politiet.

Ragnar Hansen, som tidligere var ansatt i Norsk Folkehjelp, blant annet en lengre periode i Kurdistan, mistenkte at norsk politi ikke hadde god nok kunnskap om den kurdiske kulturen, og fryktet at politiet ikke hadde skjønt alvorret i truslene mot Shilan. Han visste at Shilan var redd for livet sitt. Flere ganger hadde han forsøkt å ringe politiet for å fortelle det han visste, han skal også ha møtt opp personlig for å kreve en samtale med en etterforsker.

Tanja Clifford, som jobber på Bergenskontoret til Amnesty, fortalte at hun hadde truffet Shilan 8. mars (to måneder før Shilan døde), og da hadde Shilan gitt uttrykk for at hun hadde et sterkt behov for å snakke med henne fortrolig. Det gjaldt nye trusler. Fra nytt hold.

Tanja Clifford var svært overrasket over at politiet ikke hadde undersøkt Shilans arkivskap, som fortsatt sto låst på det åpne kontorfellesskapet Batteriet i Bergen sentrum. Amnesty hadde tatt kontakt med politiet om sin bekymring, og hadde bedt politiet undersøke disse skapene. Clifford var ikke avhørt av politiet.

Cathrine Waaler Halstensen på kontorfellesskapet Batteriet, bekreftet at skapene til Shilans forening SDKK (Selvstendig demokratisk kurdisk kvinneforening) fortsatt sto i lokalet. Halstensen fortalte at Shilan var svært engstelig for at materialet i arkivene skulle komme på avveie.

Umiddelbart etter Shilans død ble Halstensen kontaktet av politiet. Hun fikk inntrykk av at de ønsket å avhøre henne, men senere hørte hun ikke mer fra dem.

Halstensen skal ha gitt klart uttrykk for at hun ville at politiet skulle ta hånd om arkivene, men ingenting skjedde.

Gjennom møtene med kildene fikk vi kjennskap til ny, substansiell informasjon om forhold rundt Shilan Shorsh' liv som politiet ikke visste om. Dette er informasjon som politiet senere har fått innsyn i.

*

23. juni intervjuet vi politistasjonssjef Tore Salvesen ved Bergen Vest politistasjon, som ledet etterforskningen.

* Han bekreftet at politiet *ikke* kunne konkludere med 100 prosent sikkerhet at Shilan Shorsh tok sitt eget liv.

* Døren inn til Shilans soverom var låst, men nøkkelen sto ikke i på innsiden av døren. Den kan ha blitt låst fra utsiden.

* Foran døren lå det veltet et arbeidsbord, men avtrykket i soten på gulvet viste at pulten ikke var skjøvet helt inntil døren. Etterforskningen har vist at det var mulig å gå ut av rommet, trekke pulten ti centimeter inntil døren, for så å ta hånden ut og lukke døren.

Disse to forholdene gjorde at politiet *ikke* kunne utelukke at det hadde vært andre til stede i rommet da brannen startet.

* Salvesen bekreftet at de ikke hadde funnet ut hvor Shilan skal ha kjøpt utstyret hun trengte for å starte en brann.

* Salvesen bekreftet også at politiet ikke hadde undersøkt arkivskapene på Batteriet.

* Han noterte seg personer som kunne ha ny og nyttig informasjon.

*

Det ble en rekke turer til Bergen. I starten av september ble vi invitert hjem til Shilans foreldre, som inntil da hadde vært skeptiske til å stille til intervju. Vi fikk møte hele Shilans familie, hennes to brødre og to svogere, samt en kusine. Foreldrene ga oss tilgang både til bilder og videomateriale av datteren.

*

Flere av intervjuene til Shilan-saken ble gjort på et hotellrom, av hensyn til prosjektet og til kildene, som da fikk snakke friere.

Hver gang vi var i Bergen traff vi søsteren Shahen. Ved det siste møtet var hun komfortabel med å fortelle historien i et videopptak.

«Shilan var sikker på at om hun ble drept, ville ingen, heller ikke politiet, finne ut at det var et drap».

*

Den viktigste metoden i arbeidet med Shilan-saken var å skape tillit slik at kildene kunne våge å fortelle oss alt om Shilan, om livet hennes, om de som truet henne, om de hun elsket, og de hun fryktet.

De fleste kildene har vi truffet flere ganger. Alle ble lovet faktasjekk av både teksten vi ønsket å sette på trykk, og av lydopptakene vi ville bruke i videoen.

For å kunne fortelle historien om Shilan, var det avgjørende også å ha tilgang til materialet som kun var "off record". Vi var nødt til å få folk til å stole på oss.

Kvalitetssikring av prosjektet.

Sakens omfang og innhold var av slik art at det av mange grunner ikke var hensiktsmessig å sende en mail til kildene for å få sitat- og faktasjekket fortellingen.

Historien var dessuten så fortellende i stilen, at det ikke holdt å sende direkte sitater – bortsett fra til etterforsker Tore Salvesen. Han fikk tilsendt sitater og de delene av artikkelen der han var medvirkende.

De viktigste kildene traff vi ansikt til ansikt og gikk gjennom artikkelen med dem. Av hensyn til kildevernet hoppet vi over avsnitt som ikke var sjekket av de andre intervjuobjektene.

Dette var viktig for å gi kildene en trygghet om hva slags historie vi hadde fortalt.

Bildereseach:

200-250 arkiverte tips som var innkommet til VGs tipsportal i dagene rundt datoen for brannen, ble gjennomgått på jakt etter eventuelle bilder. Uten hell.

Nettstedet Bergen Rabbit har dokumentert aktivisme i Bergen gjennom mange år og hadde viktige bilder for oss. Vi fikk tillatelse til å bruke både publiserte og upubliserte bilder, samt video fra Shilans begravelse som var publisert på Youtube. Vi fikk også tak i private bilder fra blant andre Shilans venner, og vi fikk avfotografere private bilder da vi var hjemme hos familien. Facebook-profilene til Shilans venner og familie ble sjekket for bilder, og vi scannet private videoer som familie og venner ga oss.

5. Funn:

Vi har snakket med en rekke mennesker som kjente Shilan.

Etter hva vi har grunn til å tro, avhørte politiet kun rundt fem personer, foruten familien, da de etterforsket saken umiddelbart etter brannen.

Vi vet med sikkerhet at de ikke sørget for å sikre seg innholdet i Shilans arkiver på Batteriet.

Vi fikk tilgang til opplysninger som politiet ikke hadde kjennskap til. Slik vi oppfattet det, var dette vesentlig informasjon som kunne være relevant for etterforskningen.

Det er viktig å presisere at store deler av denne informasjonen ble gitt oss "off record", og var av en slik karakter at vi ikke kunne være konkrete om disse opplysningene uten å bryte kildevernet.

Vi har grunn til å tro at politiet på et svært tidlig tidspunkt konkluderte med at Shilan Shorsh høyst sannsynlig tok sitt eget liv.

Muligheten for at noe annet hadde skjedd, valgte de å se bort ifra.

Dette fant vi svært oppsiktsvekkende, all den tid Shilan gjentatte ganger hadde varslet om trusler, avlytting, forfølgelser og frykt. Da hun fikk sjekket PC-sin skal hun ha fått bekreftet at den var blitt hacket. Folk som sto henne nær hadde vært vitne til at hun ble trakassert og sjikanert, de hadde sett tekstmeldinger og mailer med truende innhold. De hadde observert at hun ble forfulgt. I en periode hadde Shilan Shorsh voldsalarm fra politiet som beskyttelse.

6. Presentasjonsform

Historien ble fortalt over 15 sider i VG Helg. Vi fant det mest hensiktsmessig å inndele historien i kapitler: 1) Brannen 2) Den siste dagen 3) Sorgen 4) Opprøreren 5) Kampfellene 6) Kurderne 7) Politiet

Den samme historien ble fortalt i to deler på VG+.

Vi laget også en 24 minutter lang TV-dokumentar til VG Nett.

Saken ble fulgt tett på nyhetsplass gjennom helgen.

*

Etter at hovedsaken sto på trykk, etablerte vi en egen Shilan-gruppe bestående av Svein Kjølberg (utgavesjef), Guro Hoftun Gjestad, Ingar Johnsrud og Lars Christian Wegner (journalister) og Annemor Larsen (fotojournalist), som skal ha ansvaret for å følge saken videre.

7. utfordringer

Den vanskeligste balanseøvelsen var å bidra til at sannheten kom fram – samtidig som kildevernet og hensynet til avdøde ble ivaretatt.

Et selvmord vil alltid etterlate seg store spørsmål. Et selvmord der en kurdisk kvinne brenner, etter mange år med drapstrusler, gjør det ikke lettere å finne svar – men desto viktigere å søke grundig etter sannheten.

Vi fikk mye informasjon som politiet burde ha hatt kjennskap til, og som vi ikke forstår hvorfor politiet ikke viste interesse for. Dette var opplysninger som var vanskelig for oss å sette på trykk, av hensyn til kildene, men også av hensyn til avdøde.

Det var også til tider svært vanskelig å holde fokus i en sak der så mange viktige spørsmål var ubesvart. Hva var fakta, hva var syensing, hva var teorier, hva var relevante opplysninger?

Den eneste som kunne gi oss svar, var død.

Lenge var det en utfordring å ha tålmodighet og bruke den nødvendige tiden det tok å skaffe tillit hos familien, og da vi endelig fikk mulighet til å treffe alle i Shilans nærmeste slekt, viste det seg at foreldrene til Shilan snakker dårlig norsk. Vi brukte søsteren som tolk, og det var derfor vanskelig å komme i en tett dialog med disse viktige kildene. Vi vurderte det slik at det ville være vanskelig å bringe inn en profesjonell tolk, tilgangen til familien var basert på personlig tillit, en ekstern tolk ville trolig skjøvet familien fra oss.

Erfaringer:

En annen utfordring var å systematisere det enorme researchmaterialet som var lagret i mange og store mapper i Word. I ettertid ser vi at vi hadde hatt stor nytte av et bedre verktøy for å håndtere dette.

Vi burde dessuten tidligere ha begynt å transkribere med egnet program, slik at alle tidskoder ble korrekte med en gang. Først å tenke tekst, for deretter å tenke dokumentarfilm, førte til alt for mye dobbeltarbeid.

Vi tok, for sent, i bruk verktøyet <https://transcribe.wreally.com/> som ga oss nøyaktige tidskoder i materialet.

Helt til slutt var det utfordrende, men også spennende og engasjerende, å sørge for at det store materialet, som bestod av magasin-artikkel, pluss-artikler, nett-saker og dokumentarfilm ble lansert til riktig tid og på rett måte gjennom hele helgen.

Svein Kjølberg hadde ansvaret for publiseringsplanen, mens Guro Hoftun Gjestad sørget for at en av journalistene som var på vakt i helgen, fikk en liste med kilder som var parate til å bli intervjuet i eventuelle oppfølgingssaker.

8. Konsekvenser

Artikkelens første del sto på trykk fredag 24. oktober på betalingsplattformen VG +.

Dette førte til at Bergensavisene tok opp saken, og intervjuet noen av kildene fra VG Helg -saken som krevde at politiet gjenopptok saken.

Lørdag, dagen da artikkelen sto på trykk i sin helhet i VG Helg, fulgte flere aviser opp. Til VG sa blant andre bergensordfører Trude Drevland: «Vi er ikke tjent med at det er usikkerhet rundt politiets rolle i byen vår». Mens nestleder i SV og tidligere barne- og likestillingsminister, Inga Marte Thorkildsen sa: «Jeg reagerte sterkt på at saken ble henlagt så raskt. Uansett hva som skjedde den dagen hun døde, vet vi at det som skjedde frem til da hadde stor betydning.»

Søndag 26.oktober besluttet politiet i Hordaland at de skulle gjennomgå Shilan-saken på nytt. Politimester Geir Gudmundsen lovte på NRK Dagsrevyen at hver stein i saken skulle snus.

29. oktober 2014 ble saken formelt gjenopptatt, nesten halvannet år etter at politiet avsluttet etterforskningen.

Gjenopptakelsen førte også til at de etterlatte fikk styrket sine rettigheter, ved at advokat Mette Yvonne Larsen ble oppnevnt som bistandsadvokat for familien.

I skrivende stund er Shilan Shorsh' død fremdeles under etterforskning.

9. Vedlegg / publiseringer.

www.vg.no/nyheter/innenriks/hva...med-shilan-shorsh/a/23321976/

www.vgtv.no/#!/video/102530/hva-skjedde-med-shilan-shorsh

Del 1: Hva skjedde med **Shilan Shorsh**? - VG+

www.vg.no/nyheter/meninger/en-fryktelig-doed/a/23322176/
www.vg.no/nyheter/innenriks/bergenspolitiet...shilan.../23323209/
www.vg.no/nyheter/innenriks/krim/shilan-saken...og.../23323376/
www.vg.no/nyheter/innenriks/krim/...frykter...ikke.../23322809/
www.vg.no/nyheter/innenriks/politi-tillitsvalgt-i.../23324062/
www.vg.no/nyheter/innenriks/etterforskningen...shilans.../23325252/
www.vg.no/nyheter/innenriks/ola-thune-inn-i-shilan.../23354112/
www.vg.no/nyheter/innenriks/shilan-etterforskningen.../23334729/
www.vg.no/nyheter/innenriks/krim/skal-bistaa-shilans.../23334725/
www.vg.no/nyheter/innenriks/...ekstremt...aa...shilans.../23345465/
www.vg.no/nyheter/innenriks/frykter-at-drap-skjules.../23345601/

VG

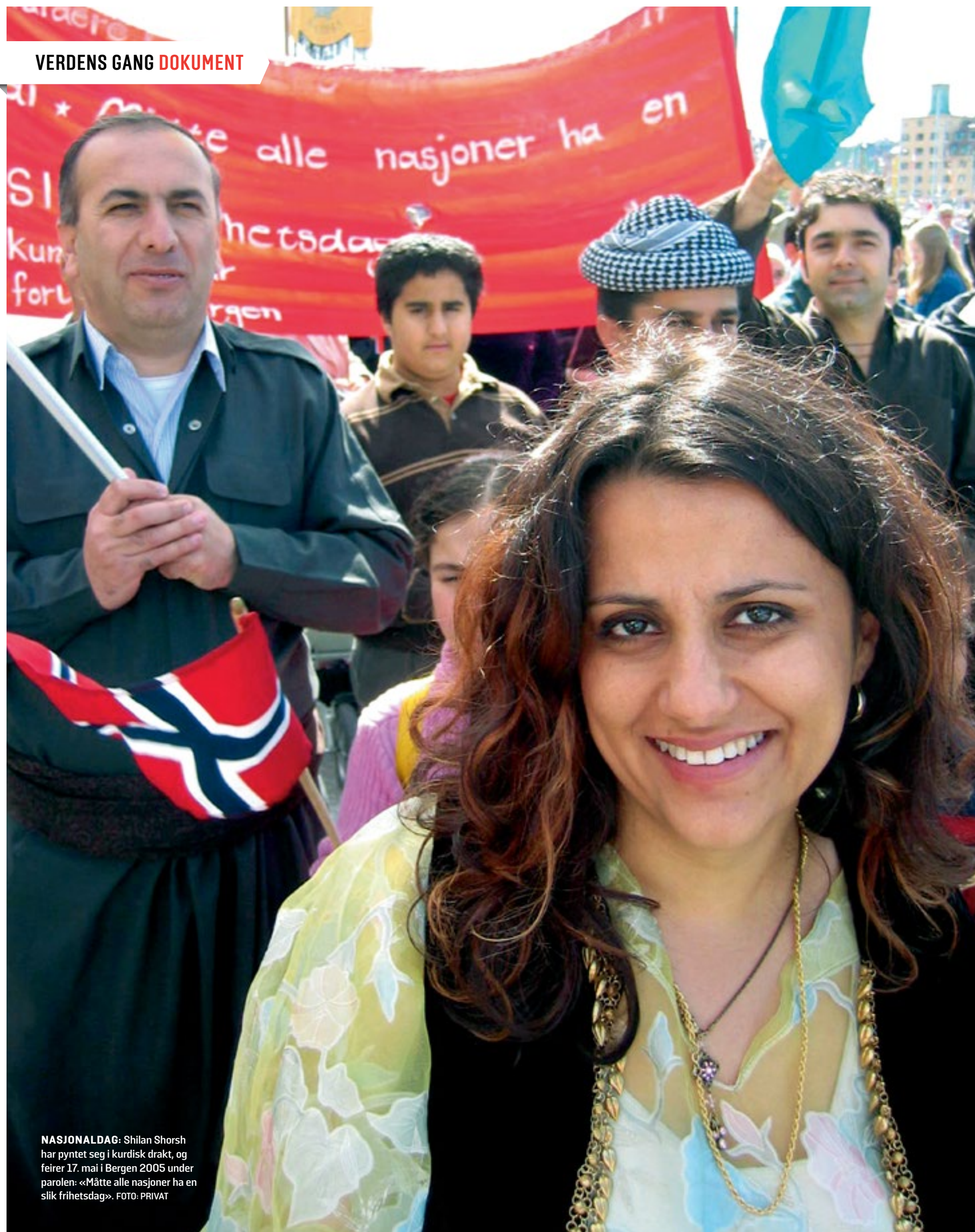
LØRDAG 25. OKTOBER 2014

HELG

KÅRET TIL
**ÅRETS
AVISMAGASIN**
2 ÅR PÅ RAD

De kalte henne Bergens modigste kvinne. Hun ble truet på livet og døde i en påsatt brann.

HVA SKJEDDE MED SHILAN SHORSH?

NASJONALDAG: Shilan Shorsh har pyntet seg i kurdisk drakt, og feirer 17. mai i Bergen 2005 under parolen: «Mätte alle nasjoner ha en slik frihetsdag». FOTO: PRIVAT

FOTO: BERGENRABITT.NET

HVORFOR DØDE SHILAN SHORSH?

Hun ble truet på livet for sin kamp for kvinners rettigheter.
18. mai i fjor brant det på Shilans soverom.
Det var Shilan som brant.

TEKST: GURO HOFTUN GJESTAD FOTO: ANNEMOR LARSEN

DEL 1

BRANNEN

Hvem ønsket å svarte Shilan? Hvem truet henne?

Det er lyden av fare som ingen tar på alvor. Røykvarsleren som huler ut i den første, varme sommerkvelden. Alle tenker falsk alarm. Ingen ringer nødstatene. Ingen lurere på hva som skjer. Ingen skjønner alvoret før røyken presser seg ut gjennom stengte luftkanaler. Forsiktig som kald frostøyk først, før lukten av brann fyller oppgangen.

Det er 18.mai 2013, Fyllingsdalen, Bergen.

Det brenner i lavblokkens tredje etasje.

En nabo løper til døren. Banker. Hamrer. Roper. Men ingen åpner og døren er låst.

Klokken er 19.22 og en nabo ringer 110.

Sirenene uler ut fra Bergens hovedbrannstasjon og Loddefjord brannstasjon. Til sammen ni biler og 17 brannmenn rykker ut.

Ti minutter senere løper røykdykkerne opp trappen. De bryter opp den låste inngangsdøren med slegge og brekkjern. Finner rommet der det brenner. Soverommet. Også den døren er stengt. Skrivebordet som har ligget veltet foran døren, kastes innover i rommet idet de slår seg inn. Røykdykkerne famler seg frem i det røykstinne rommet. Flammene er kvalt og dødd ut.

Det har brent i sengen. Det er en kvinne som har brent. Det var Shilan som brant.

«FRYKTEN FOR Å BLI DREPT HAR VÆRT STERK. Men jeg har forlatt landet mitt for noe jeg tror på og det er ingenting som får meg til å gi opp».

Dette sa den kurdiske kvinneverretighetsaktivisten Shilan Shorsh til Bergens Tidende da hun i 2006 ble tildelt Bergen kommunes likestillingspris.

Året før hadde hun snakket om tvangsekteskap og æresdrap i avisen, Shilan kritiserte kurdiske menn og organisasjoner, og hevdet at de hindret integrering.

«Jeg ble truet på livet etter dette. Det ble hengt opp plakater på alle innvandrerbudikkene, der det sto at jeg skulle drepes. Kurdiske menn mente jeg var en sviker og skulle dø», fortalte hun i et foredrag på Litteraturhuset tre år før hun døde.

Shilan Shorsh leverte fire anmeldelser til politiet. I en periode levde hun med trygghetsalarm. Truslene fortsatte. Hun ble kalt hore, satans datter og forræder. Etter at hun hadde holdt en 1. mai-tale, kom en mann frem til scenekanten og spyttet på henne.

Noen ønsket å svarte hennes rykte, true hennes ære. Ved et tilfelle inngikk hun et forlik med en kurdisk motstander. De to hadde tatt hverandre i hånden for å avslutte saken. Etterpå skal han ha mumlet på kurdisk, slik at bare hun forsto det: «Nå har du tatt meg i hånden, da kan du ta meg i skrittet!»

VG Helg har vært i jevnlig kontakt med Shilans familie og venner gjennom det halvannet året som er gått siden hun døde. Alle forteller om truslene, om Shilans frykt.

Hun var livredd. Med god grunn, sier alle.

ALARMEN GÅR: Bergen brannvesens utrykningsrapport viser at de ble varslert om brannen hos Shilan klokken 19.25 18. mai i fjor.

Noen av truslene kom fra navngitte. De fleste truslene var fra anonyme. Både fra Bergen, Norge og fra kurdiske miljøer rundt om i verden. Shilan var klar over alvoret.

Det var ikke tomme trusler. Meldinger som:

«Pass deg! Vi skal voldta deg!»

Eller: «Vi skal drepe deg»

Eller: «Vi kommer til å kidnappe deg»

Eller: «Vi har bilder av deg som vi kan spre på nettet, slik at du fremstilles som hore!»

Eller: «Vi skal vanære deg og din familie!»

SHILAN SHORSH (39) VAR ET BRENNENDE MENNESKE. Det var dét alle sa for hun døde. Før uttrykket mistet sin metaforiske kraft, og ble en grusom og nøyaktig gjengivelse av virkeligheten.

Hun var kompromissløs når det gjaldt kvinners rettigheter. Kvinner som levde under tvang, fikk beskyttelse hos Shilan. Hun inviterte dem hjem og lot dem få sengen sin, mens hun selv sov på sofaen. Hun ga dem penger, selv om hun ikke hadde nok til seg selv. Hun stilte som gratis tolk, fulgte kvinner til krisesenteret, dro på hjemmebesøk til kvinner som var tvangsgiftet, og hjalp jenter som sto i fare for å bli giftet bort. Shilan beskyttet kvinner som fryktet æresdrap.

Da Shilan kom til Bergen i 1998, engasjerte hun seg i Norsk Folkehjelp, og ble politisk aktiv. Først i RV og senere i SV. I 2004 tok hun initiativet til Selvstendig Demokratisk Kurdisk Kvinneforening (SDKK), som blant

annet arrangerte seminarer for innvandrerkvinner om alt fra helse, pensjon og utdannelse.

Rett før hun døde, søkte hun om midler til nye prosjekter.

Til et av foredragene hun planla, bestilte hun en film fra Sverige. Den het «Dimmiga hus» og handlet om kvinner som tvinges til å sette fyr på seg selv. Kvinnen som omtales i filmen, brenner, men ingen klarer å finne ut om det var en ulykke, et drap eller om kvinnen hadde tent på seg selv.

«FAEN! NÅ ER HUN TATT!» Det var Amnesty's Tanja Cliffords første tanke da hun hørte at Shilan var død. Sist hun traff Shilan var 8. mars. Etter arrangementet, da det bare var ryddefolk igjen, hadde Shilan tatt Tanja til side: «Det er kommet nye trusler», hadde hun sagt. «Jeg trenger å snakke med Amnesty om dette». Shilan ville ikke si hva det gjaldt, men som en bisetning sa hun: «De får bare komme. Jeg er ikke redd dem!»

– Dessverre så jeg henne ikke mer. Vi fikk ikke til å møtes, sier Tanja Clifford.

Også Beate Ekeløve-Slydal ved Amnesty's kontor i Oslo hadde ofte kontakt med Shilan om truslene og frykten. «Nå har det skjedd. Nå har de gjort det», tenkte hun.

– Jeg stusser fremdeles ved Shilans død. Uansett hvem som gjorde det eller hva som forårsaket hennes død, vet vi alle hva som er årsaken til at hun ikke lever lenger. Shilan hadde grunn til å være redd, bak truslene og trakasseringene sto det krefter som har evne og vilje til å sette truslene ut i livet, sier den mangeårige politiske rådgiveren i Amnesty.

POLITIET ETTERFORSKET Shilans død med utgangspunkt i at brannen enten var en mordbrann, en ulykke, eller at Shilan tok sitt eget liv. Og i alt det uforståelige ved at Shilan var borte, forsøkte familien å svare mediene.

«Vi frykter at hun ble drept. Hun var veldig, veldig redd», sa søsteren Shahen til NRK tre dager etter at Shilan døde.

En måned senere, 22. juni, skrev Bergens Tidende: «I går informerte politiet familien om at de har avsluttet etterforskningen av saken. Vi kan utelukke at det er en ulykke, og finner ingen opplysninger som støtter opp om en teori om at det har skjedd noe straffbart», sa stasjons-sjef ved Bergen vest politistasjon, Tore Salvesen.

– Shilan hadde levert anmeldelser på fire kurdiske menn. Disse har vi hatt inne til avhør og de er sjekket ut av saken. Politiet har kontroll på de fem nøklene som finnes til hoveddøren. Døren inn til soverommet var låst fra innsiden. Nøkkelen lå på nattbordet. De fire andre nøklene lå i en bokhylle inne på rommet, forklarer Salvesen.

Brannen var konsentrert til sengen. Lufttekanalene ved vinduet var lukket, det hadde kommet lite oksygen til. Derfor hadde ikke brannen spredd seg.

Shilan hadde røykskader i luftveiene, og små mengder kullos i lungene – men ikke nok til at det var dette hun døde av. ➤

DREPENDE RØYK: Da vinduene ble åpnet, veltet den tykke, drepende røyken ut av leiligheten. Samtidig famlet røykdykkerne seg frem inne på soverommet til Shilan.

FOTO: VIDAR LANGELAND

«Jeg stusser fremdeles ved Shilans død. Uansett hvem som gjorde det eller hva som forårsaket hennes død, vet vi alle hva som er årsaken til at hun ikke lever lenger».

BEATE EKELOVE-SLYDAL, AMNESTY

KVINNER SOM BRENNER: Shilan og Cathrine Waaler Halstensen, bestilte «Dimmiga hus», en film om kvinner som brenner. Filmen kom til kontorfellesskapet Batteriet noen dager etter at Shilan døde.

SLITEN: Shilan Shorsh var sliten og redd av alle truslene hun var blitt utsatt for. Bildet er tatt hjemme hos vennen Ragnar Hansen, kort tid før hun døde. FOTO: PRIVAT

ARKIVSKAPENE: Cathrine Waaler Halstensen har bedt politiet undersøke Shilans arkiver på Batteriet, både for å sørge for at informasjon om de kvinnene Shilan hjalp ikke kommer på avveie. Og for å se om arkivene kan gi svar på hva som skjedde med Shilan Shorsh. Men politiet har ikke foretatt seg noe.

«Det eneste vi kan utelukke, er at det var en ulykke. Vi konkluderer ikke med at dette er selvdrap. Men det er heller ingenting som understøtter at det har vært en kriminell handling».

TORE SALVESEN, STASJONSSJEF VED BERGEN VEST POLITISTASJON

SPORENE SLUTTER Vi vet ikke sikkert hvordan Shilan kom seg fra byen, tilbake til leiligheten i Fyllingsdalen. Bussreisen er ikke registrert på busskortet hennes, sier Tore Salvesen ved Bergen Vest politistasjon.

TROR HUN BLE DREPT: – Jeg tror ikke politiet har forstått hvor alvorlig trusselbildet mot Shilan var. Om ikke politiet kan si med 100 prosent sikkerhet at dette er et selvmord, tror jeg at hun ble drept, sier Ragnar Hansen.

«Shilan fortalte både meg og min bror mange ganger at hvis de ville drepe henne, så kom de til å drepe henne på en måte slik at ingen ville tro at det var en kriminell handling»

SHAHEN AHMED, SHILANS SØSTER

» – Det eneste vi kan utelukke, er at det var en ulykke. Vi konkluderer ikke med at dette er selvdrap. Men det er heller ingenting som understøtter at det har vært en kriminell handling. Derfor henla vi saken, sier Tore Salvesen.

– **Hvorfor kan dere ikke konkludere med at det er selvdrap?**

– Nøkkelen sto ikke i på innsiden, dermed er det en mulighet for at soveromsdøren var låst fra utsiden. Dessuten var gulvet så sotet ned etter brannen at vi kunne se på millimeteren hvor pulten lå veltet. Den var ikke skjovet helt inntil, men lå ti centimeter fra døren. Det gjorde at det var mulig å få en hånd innom og trekke pulten foran døren. Det har de tekniske etterforskerne testet. Det var fullt mulig, sier politietterforsker Tore Salvesen. Han legger til:

– Aldri har ti centimeter vært større. Hadde nøkkelen stått i, og pulten vært dyttet helt inntil døren, da hadde det vært «case closed». Da kunne det ikke vært andre inne på rommet da det begynte å brenne. Nå er det en mulighet for at det har vært det.

– **Hvor sikker er du på at det ikke har skjedd noe straffbart?**

– Så sikker at jeg henla saken, sier Salvesen.

SHILAN VAR TYDELIG overfor søsteren sin om hva som ville skje om hun ble drept:

– Shilan fortalte både meg og min bror mange ganger at hvis de ville drepe henne, så kom de til å drepe henne på en måte slik at ingen ville tro at det var en kriminell handling, eller at noen var involvert. De er så proffe, så et drap ville blitt utført svært profesjonelt. Hun var ganske sikker på at hvis hun ble drept, så ville ikke politiet finne ut av det. Dette har de gjort mange ganger før, og vet hvordan de skal gjøre det slik at det blir vanskelig å si om det var en ulykke, eller selvmord, eller drap, sier Shahan.

– **Hvem truet henne?**

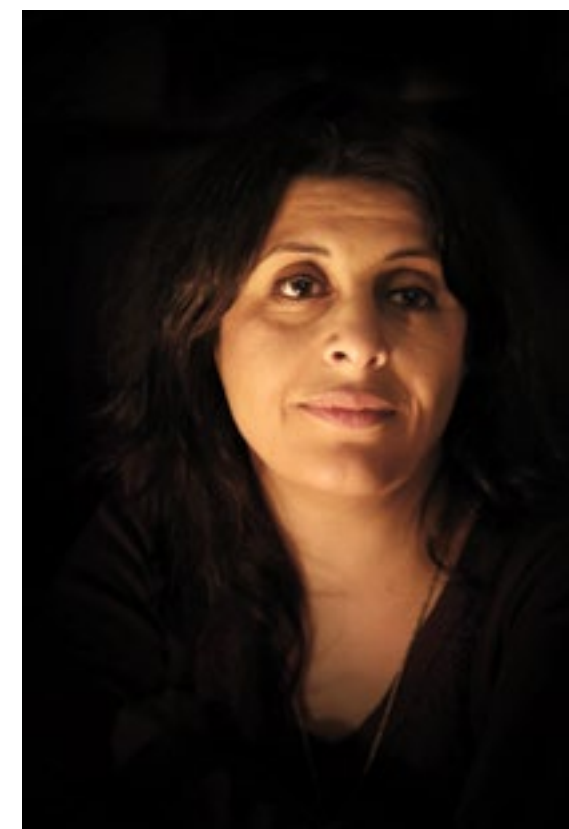
– Shilan snakket om dem som en organisasjon, om det var politisk eller noe sånt. Jeg kunne høre mellom linjene at hun snakket om en gruppe. Men kanskje ville hun ikke at vi skulle vite det, for hun var redd for oss. Hun sa at de overvåket henne.

– **Hva tror du har skjedd?**

– Noen ganger tenker jeg at hun var så redd for at noen skulle ta livet hennes, at hun kanskje mente at det var bedre å gjøre det selv. Andre ganger sier jeg til meg selv: Nei, noen har gjort det. Noen har tent på henne. Hun var så redd at hun ikke klarte å forsvare seg selv. Uansett tenker jeg at det er på grunn av hennes arbeid, på grunn av alle truslene og presset. Hun var et offer. Om det var direkte eller ikke, var det de folkene som tok livet av henne.

– **Hvem er de?**

– Shilan snakket aldri om dem som enkeltpersoner. Hun nevnte aldri noen navn. Hun mistenkte noen, men aldri islamister, hun var god venn med imamene på moskeene selv om hun ikke var troende selv. Det var

SØSTEREN SHAHEN: – Jeg kjørte Shilan hjem på bursdagen hennes, 10. mai. Da fortalte hun at hun hadde fått nye trusler, men hun ville ikke fortelle mer, for om jeg fikk vite, ville det kanskje være farlig for meg. Da svarte jeg: Ingen klarer å skade deg, Shilan. Åtte dager senere var hun død.

mer andre kurdiske grupper som ikke lot henne være i fred. De ville ha god relasjon til Norge, og de så på Shilan som en trussel, for hun avslørte dem hele tiden. Hun gikk hele tiden ut og sa offentlig hva de holdt på med.

– **Hvorfor ble kvinnepolitikken så farlig?**

– Kvinnepolitikk er en stor trussel for folk i Kurdistan, ikke bare for myndighetene, men også for vanlige folk. De vil ikke at kvinnene skal tenke selv.

VENNINNEN SOM SHILAN hadde hatt siden de traff hverandre på kommunismøter for 12 år siden, Astrid Olsen, er ikke i tvil om hva som skjedde med Shilan 18. mai i fjor:

– Shilan tok sitt eget liv. Alt annet er usannsynlig. Det var midt på dagen, ingen av naboen har sett noe mistenkelig. Hun hadde i lang tid vært så dårlig, hun hadde bedt om psykisk helsehjelp, men ikke fått det.

Også Turid Sveen, en av dem som hadde tette kontakt med Shilan den aller siste tiden, tror at Shilan gjorde slutt på livet sitt selv:

– Da jeg hørte at Shilan var død, tenkte jeg: Så har hun endelig fått fred.

PÅ KONTORFELLESKAPET BATTERIET i Bergen sentrum står to arkivskap merket SDKK. Da politiet ringte Batteriets leder, Cathrine Waaler Halstensen umiddelbart etter brannen, fortalte hun om skapene.

– Jeg vet ikke hva skapene inneholder, det eneste jeg vet er at Shilan var veldig redd for dem. Derfor ville hun at det ene skulle stå inne på mitt kontor, som bare jeg hadde nøkkel til. Det kan være at skapene inneholder sensitive opplysninger om kvinner Shilan har hjulpet. Og kanskje kan det ligge svar låst inn i skapene som kan bidra til etterforskningen, sier hun.

Men til tross for at Cathrine fortalte dette, tok aldri politiet hånd om skapene. Cathrine Waaler Halstensen ble aldri tatt inn til avhør.

– Jeg synes det er merkelig at de ikke prioriterte å gjøre noe med skapene før de konkluderte og henla saken, sier hun.

EN SOM KJENNER KURDISTAN og kreftene i den patriarkalske kulturen inngående, er Norsk Folkehjelps tidligere medarbeider, Ragnar Hansen. I mange år bodde han i Shilans hjemby Sulaymaniya i kurdiske Nord-Irak. Han tok flere ganger kontakt med politiet, fordi han mistenkte at de ikke hadde god nok kunnskap om den kurdiske kulturen, og at de ikke hadde skjont alvoret i truslene mot Shilan.

– Jeg er veldig skuffet over politiet og deres teorier om hennes såkalte selvmord. Shilan ble truet, hun følte seg forfulgt. Hun var redd for livet sitt. Shilan kjempet mot kurdiske tradisjoner; som æresdrap og mishandling av kvinner, og dette ville hun jobbe aktivt mot. Hvorfor skulle hun brenne seg selv, når det var akkurat det hun kjempet imot? Derfor trodde jeg det var et drap da jeg fikk høre at hun var død. Og jeg tror det fremdeles. Shilan var så opptatt av at de dårlige tradisjonene fra hjemlandet ikke måtte tas med til de nye landene. Derfor har jeg så vanskelig for å tro på at hun har gjort dette. Selvbrenning. Den verste av alle kurdiske metoder for å kvitte seg med brysomme kvinner, sier Ragnar Hansen.

– **Ble du tatt inn til avhør?**

– Jeg ringte politiet på eget initiativ gjentatte ganger, men det var umulig å få til et møte med en etterforsker. Til slutt, etter halvannen måned, dro jeg til politistasjonen fordi jeg mente jeg hadde viktige ting å fortelle. Jeg fikk en prat med etterforskeren, men da fikk jeg en sterk følelse av at de hadde bestemt seg for at dette var selvmord.

«HVA DRIVER DEG?» Shilan hadde fått Bergen kommunes likestillingspris i 2006. Det var NRK som spurte. Shilan satt i tv-studioet og sa tydelig:

«Samvittigheten min. Jeg vil alltid at sannheten skal komme fram. Mange har reagert på det, og sagt at jeg må være gal. Eller dum. At jeg ikke må tro at jeg kan forandre verden. Men jeg vil forandre verden! Sannheten skal alltid komme fram». >>>

DEL 2

DEN SISTE DAGEN

Hvorfor var ikke skrivebordet skjøvet helt inntil døren?

18. mai 2013: Shilan Shorsh (39) hadde overnattet hos foreldrene etter å ha feiret nasjonaldagen i familiens hvitmalt hus på Nordnes i Bergen sentrum. Hun dusjet, sendte en tekstmelding til Cathrine på kontoret, og dro hjem til leiligheten sin i Fyllingsdalen for å mate kattene sine, Reihane og Kokol. Shilan var sliten, hun var livredd. Shilan var syk. Natte-ten i forveien forsto hun det selv, og dro til legevakten. Var ærlig. Sa at hun trengte hjelp. Men det var ingen som kunne hjelpe der og da.

I lang tid hadde hun vært overbevist om at hun ble overvåket. Hun pleide å ta ut batteriet av telefonen i frykt for at hun ble avlyttet. For noen kunne hun virke i overkant paranoid. Men da hun fikk profesjonelle til å sjekke PC-en sin, ble mistanken hennes bekreftet. Den var blitt hacket.

– Shilan var redd hun ble overvåket gjennom alarmsystemet i leiligheten. Det var en kombinert brann- og innbruddsalarm med bevegelsessensor fra selskapet Sector. Et par dager før hun døde fikk hun med seg faren vår til leiligheten for å demontere den, forteller søsteren Shahen.

Shilan Shorshs siste dag, 18. mai, sa hun til moren at hun trengte en pause fra mobilen. Hun var redd noen kunne følge med henne via den, derfor la hun den igjen hjemme hos foreldrene.

Etter at hun kjøpte egen leilighet i Fyllingsdalen, hadde hun vært mye blakk. Derfor hadde hun den siste tiden leid ut to rom, et til en svensk kvinne og et til en jente fra Albania. Men kontoen var tom, så denne morgenen fikk hun 200 kroner av moren.

Shilan avtalte å komme tilbake til foreldrene i 15-tiden for å sitte på ut til broren på Askøy, der familien skulle samles til grillsekskap.

Det hadde vært vått i Bergen gjennom hele mai.

18. mai var den første sommerdagen.

DET VI ELLERS VET OM SHILAN denne dagen, er kun små noteringer i politiets protokoll: Etter å ha matet kattene, dro Shilan i 11-tiden tilbake til sentrum. Hun gikk fra busstoppet utenfor kjøpesenteret Galleriet, opp de trange smauene til Kong Oscarsgate, til Kirkens bymisjonskontorfellesskap Batteriet. Her hadde Shilan to arkivskap, en fast arbeidsplass og tilgang til PC. Herfra drev hun Selvstendig demokratisk Kurdisk Kvinneforening (SDKK).

Torsdag 16.mai var den siste gangen lederen på Batteriet, Cathrine Waaler Halstensen, så Shilan i live.

– For hun gikk, kom hun inn til meg på kontoret og la igjen foreningens to bankkort, og sa: «Det kommer en på tirsdag for å hente disse». Tidlig lørdag morgen sendte Shilan nok en sms: «Jeg henter bankkortene selv, kan jeg komme mandag morgen?» Og så skrev jeg tilbake: «Det går helt fint, bare kom innom. Jeg gleder meg til å se deg». Men det viste seg at den tekstmeldingen ikke gikk gjennom, den kom aldri frem til henne. Det har jeg

SHILANS MOBIL: Politiet har sporet Shilans mobil 18. mai 2013. Den har ligget i foreldrenes hus på Nordnes dagen.

«Om hun skulle tenne på seg selv, ville hun ha sluppet ut kattene.»

SHILANS VENNER

tenkt masse på i ettertid, den siste kontakten jeg hadde med henne, var at jeg ikke svarte på meldingen.

POLITIET HAR GOD OVERSIKT over Shilans bevegelser 18. mai i fjor, men i fire-fem tiden på ettermiddagen glipper taket i henne:

– Vi vet ikke sikkert hvordan Shilan kom seg tilbake til leiligheten i Fyllingsdalen. Bussreisen er ikke registrert på busskortet hennes, men hun skal ha blitt observert på holdeplassen, så vi antar at hun tok bussen, sier Tore Salvesen, sjef for Bergen Vest politistasjon.

De 200 kronene hun fikk av moren samme morgen, lå fortsatt i lommeboken da hun ble funnet død, ifølge søsteren.

– Ingen av naboene har sett at hun kom hjem, sier Salvesen.

Mens Shilan skal ha vært på kontor-plassen sin på Batteriet, skal faren, lillebroren og svogeren i 13-tiden ha dratt innom leiligheten hennes for å høre om hun skulle sitte på.

– Den eneste de traff, var en av Shilans to katter som var utenfor leiligheten, sier Shahen.

Senere, da soveromsdøren ble låst, skrivebordet vellet og lighterer tent, var begge kattene stengt inne på et annet rom i leiligheten.

Og for de som kjenner Shilan er dette vanskelig å forstå, og alle sier det samme:

«Shilan elsket kattene sine. Hun ville aldri stengt dem inne på et rom i leiligheten om hun visste at det skulle begynne å brenne. Om hun skulle tenne på seg selv, ville hun ha sluppet ut kattene.»

SAMTIDIG. I hagen til Shilans yngste bror, Dana, hoppet barna på trampolinen, maten ble båret frem på bordene. Men noe var feil, særlig faren var bekymret, han virket helt blek, husker søsteren Shahen. «Hvorfor dukker ikke Shilan opp?» Faren ville at en av dem skulle dra inn til byen igjen for å se etter henne. Men maten var akkurat servert, det var ingen som orket å bryte opp. Dessuten kjenner de Shilan; hun er alltid impulsiv. Sjelden punktlig.

– Jeg var ikke så bekymret. La nå Shilan få være i fred, tenkte jeg. Etter at jeg hadde spist, kjørte jeg inn mot Fyllingsdalen. Klokken var halv ni da jeg dro, og jeg hadde pakket med litt mat til Shilan, forteller Shahen.

Eldstebroer Zana hadde dratt i forveien inn til byen, men han skulle treffe noen kamerater, og hadde ikke tid til å dra innom Shilan. Da Shahen kjørte inn mot Fyllingsdalen, ringte han. Hans eks-kone hadde sett på nettet at det brant hos Shilan.

– Jeg kom frem til Shilan rett før klokken ni den kvelden. Da var alt over. Det var sperrer foran døren og politiet kunne ikke si så mye, forteller Shahen.

Først rundt midnatt kom beskjeden.

– Det første jeg tenkte var at jeg ikke kunne si det til mamma og pappa. Jeg måtte si at Shilan var dratt på en reise. En lang reise. Jeg tror fortsatt at hun vil komme tilbake, sier Shahen. ➤

ÅSTED: Politiets bilder fra åstedet viser døren inn til Shilans soverom og deler av skrivebordet som var vellet foran døren, men som ikke var skjøvet helt inntil. Det at nøkkelen ikke sto i døren på innsiden, og at det var en glippe på 10 centimeter slik at pulten kunne være dratt foran døren fra utsiden, gjør at politiet ikke med 100 prosent sikkerhet kan si at hun var alene i rommet da det begynte å brenne. FOTO: POLITIET

FAMILIEKJÆRE: Shilans familie samles ofte rundt middagsbordet. Fra venstre broren Zana, moren Sheiler, faren Rashid, Shahens mann Pshko, broren Dana og søsteren Shatos mann Daban.

SHILANS KATT: For oss var det en måte å bearbeide sjokket på, å ta vare på Shilans katter etter hennes død, sier Shilans partifelle i SV, Sara Bell. Her med katten Reihane.

DEL 3

SORGEN

Hvorfor ble det så farlig for Shilan å bruke ytringsfriheten?

Dagene gikk, og på et vis nettene også. Sommeren varmet og forsvant. Høsten farget Nordnesparken gul. VG Helg hadde holdt kontakten med Shilans søster siden henleggelsen, en måned etter Shilans død.

I september i fjor skrev Shahen en sms: «Min familie er fortsatt sterkt preget. Mor er syk og orker ikke publisering av Shilans historie foreløpig».

Vinteren kom. Familien til Shilan feiret jul. Men i år hadde de ikke juletre, for det var det Shilan som pleide å pynte.

Shilans familie feiret eid, slik de pleier: Mye mat, ingen faste. For Shilans familie er ikke religiøse. De liker bare å feire, både ved kristne og muslimske, norske og kurdiske anledninger.

ETTER SHILAN BLE ALT STILLE. Ingen lo høyt slik Shilan pleide. Ingen sang, ingen kom med grove vitser om katten og faren. Ingen spøkte og kranglet om retten til å gå med dyp utringing. Det raslet og blinket ikke lenger i Shilans mange smykker.

Det ble vår. Parken ble grønn og fjorden blank. Det ble 10. mai. Shilan skulle ha feiret 40 år.

I Bergen sentrum trommet bukorpsene frem mot nasjonaldagen.

Snart var det årsdagen for Shilans død, og Shahen og lillesøster Shato hadde overskudd til å møte VG Helg.

Gjennom våren og høsten er det blitt mange møter.

PÅ RINGEKLOKKEN HOS Shilans familie på Nordnes i Bergen har Shilan skrevet: SHORSH.

Selv om familien ikke heter Shorsh, men Ahmed.

Shorsh var et etternavn Shilan brukte. Det betyr revolusjon. Det var derfor familien valgte å gravlegge Shilan i en rød kiste.

– Shilan var så glad i rødt, hun var sosialist, det var hennes farge. Men de hadde ikke røde kister, så de måtte male den, forteller Shahen.

Shilan ble gravlagt på en humanistisk måte.

– Vi fikk kritikk av kurdere fordi det ikke var koran og imam i begravelsen. Men jeg visste at det var slik Shilan ville ha det, hun kjempet for at alle skulle få velge selv. Jeg ville at hun skulle få sin siste vilje, forteller Shahen.

DET ER GÅTT 500 DAGER siden Shilan døde. For familien har det vært femhundre dager i mørke. Men noe er uforandret: Hver dag koker Shilans mor, Sheiler, mat til sønnene og svigersønnene som driver et transportfirma i byen. Ofte kommer de både for lunsj og middag.

Nå er også VG Helg invitert og hun setter frem to ulike gryter med lammekjøtt, et fat med grillet kylling slik Shilan likte det. Masse ris og en stor salat.

EUROPEEREN: Shilans far Rashid var sosialist. Det var han som oppfordret Shilan til å lese, og til å tale høyt om frihet og selvstendighet. I Sulaymaniya ble han kalt europeeren, fordi han var så vestlig orientert. Bildet er fra en piknik i hjembyen, med småjentene Shahen og Shilan, og kona Sheiler. FOTO: PRIVAT

«Jeg ønsket frihet for mine barn, men det hadde en høy pris»

SHILANS FAR RASHID AHMED

Brodrene Zana og Dana er her. Også svigersønnene Daban og Pshko. Kusinen Awin og hennes barn, Elin. Lille Elin, som går fra arm til arm og får Shilans mor og far til å smile igjen.

– Jeg ønsket at mine barn skulle være fri. Men Shilan ble altfor frigjort, sier Shilans far.

I SLUTTEN AV TENÅRENE BLE SHILAN POLITISK AKTIV. Hun ble en synlig, ung jente som ikke bare jobbet for et fritt Kurdistan. Hun snakket også høyt og tydelig om betydningen av kvinnefrigjøring, hun sa akkurat hva hun mente om den patriarkalske kulturen som systematisk holdt kvinner nede.

– Som 18-åring ble hun med på en leir med PKK oppe i fjellene, forteller faren. Hun dro fordi hun var overbevist om at de trodde på det samme. Hun forsto raskt at det ikke var slik. Kvinner ble holdt adskilt fra mennene, fikk ikke si hva de ville, kle seg som de ønsket, eller spise det de hadde lyst på.

Shilan sa klart fra om hva hun mente om forholdene. Til lederne og til de andre kvinnene.

Nede i Suleymania hadde faren hennes funnet ut hvor hun hadde dratt.

– Jeg brukte mine kontakter. «Hun er bare et barn, gi meg jenta mi tilbake», sa jeg. Men den viktigste jobben gjorde hun selv, forteller han.

PKK mente Shilan påvirket de andre kvinnene. Og selv om du ikke slipper så lett fra PKK om du først er kommet med dem, lot de Shilan gå.

– Hun ble for brysom for dem. For tøff for PKK, ler søsteren Shahen.

Shilan ble etter hvert en kjent menneskerettighetsforkjemper i Sulaymaniya. Det begynte å bli farlig

Broren Zana husker godt den dagen han var med søsteren på et foredrag i hjembyen. Shilan satt i salen og stilte spørsmål. Helt vanlige, berettigede spørsmål.

– Hun provoserte dem med ord. De svarte med trusler om å drepe henne. Jeg ble skremt av reaksjonen deres, og ringte pappa og sa: «Nå må vi få Shilan ut av landet».

I STUEN HJEMME PÅ NORDNES ER DET bilder av Shilan overalt. Noen av bildene lukter fortsatt røyk, de bærer preg av sot og flammer. Dette er bildene som var inne på Shilans rom da det brant.

– Shilan ofret livet sitt for det hun trodde på. Hun jobbet mot den patriarkalske kulturen, mot mannssjåvinisme. Jeg ønsket frihet for mine barn, men det hadde en høy pris. Vi måtte flykte fra hjemlandet. Hadde vi blitt, er jeg sikker på at Shilan ville blitt drept, sier faren.

– Vi er stolte av Shilan. Vi håper hun vil bli husket for gjerningene sine, sier moren.

– Shilan ble født i feil land, hun var for fri for Kurdistan. De vil ikke ha slike kvinner, sier Shahen.➤

BILDE MED SKADER: Hjemme hos Shilans foreldre, Rashid og Sheiler, er det bilder av eldstedatteren overalt. Dette bildet ble hentet ut av rommet hennes etter brannen. Det har merker etter sot og flammer.

DEL 4

OPPRØREREN

Hvordan ble Shilan en kompromissløs kvinneaktivist?

FORTALT AV SØSTEREN SHAHEN:

Shilan var født opprører. Helt fra hun var liten, snakket hun om rettferdighet og arbeidsdeling. Hun kunne ikke forstå at hun skulle støvsuge, bare fordi hun var jente. Om ikke brødrene støvsuget, skulle ikke hun heller. Sånn var Shilan, det var ingen som lærte henne det.

Det er bare ett år mellom oss, men jeg var ikke bevisst på disse tingene. Jeg elsket å vaske opp. Mens Shilan kanskje har gjort husarbeid fire ganger i sitt liv.

Sulaymaniya i kurdiske Nord-Irak, er en vakker by, omringet av fjell, det er kjøliger der, og om vinteren kan det være snø. Men mange hadde det vanskelig, med krig mellom kurdere og Saddam Husseins system. Det var mange konflikter mellom kurderne også.

På skolen fikk vi barna beskjed om å si: Jeg elsker Saddam Hussain. Shilan sa: Jeg hater Saddam Hussein.

Vi var så nære. Om nettene sov vi i samme seng. Shilan fortalte: «Irak er et diktatorsystem som undertrykker både kvinner og menn, men menn undertrykker i tillegg kvinner».

Hun snakket om disse tingene fra hun var veldig liten.

DA JEG VAR 13-14 ÅR, kom hun med bøker til meg, for hun ville at jeg skulle lese. Den første boken jeg leste var Victor Hugos «De elendige» (Les Misérables). Neste bok hun kom med var om dialektisk materialisme. Den var om marxisme, for Shilan var marxist. Hva er dette for noe? sa jeg, for jeg skjønnte ingen ting.

Andre sa om faren vår at han kunne vært en europeer. «Italieneren», kalte de ham. Det var uvanlig å være så mye sammen med barna sine som han var. Hver fredag gikk vi på kino og så spiste vi på restaurant.

Faren vår var sosialist, og han hadde mange bøker. Men han måtte gjemme dem, for hvis militæret kom på en av sine inspeksjoner, og fant en sosialistisk bok, ville han blitt skutt eller satt i fengsel.

Vi fikk mer frihet enn de andre barna. Vi fikk klær fra utlandet, for pappa hadde en kompis som reiste mye, og ba ham kjøpe med leketøy og klær til oss.

Vi fikk sykler også. Jeg syklet og så hadde jeg Shilan og broren min bakpå. Shilan var veldig tynn og liten, jeg var kraftig og sterkere enn henne. Så jeg kunne bære henne om det skjedde noe med henne.

Vi syklet alltid langt for å finne det vi kalte sjøstein. Men det var ingen sjø der. Det var over hundre mil til havet. ➤

FRIHETSSØKERE: Da Shilan og Shahen var små, syklet de på jakt «etter den vakreste steinen i sjøen». Selv om de visste at det var 100 mil til havet. FOTO: PRIVAT

«Shilan sa: Jeg hater Saddam Hussein»

SØSTEREN SHAHEN OM SHILAN SOM BARN

HEDRET: «Likestillingsprisen går til Shilan Shorsh som har flyktet fra Irak til Norge nettopp på grunn av sitt engasjement for kvinners rettigheter, og som her i Norge har fortsatt dette viktige arbeidet», sa byrådsleder Monica Mæland da hun 8. mars 2006 overrakte Bergen kommunes likestillingspris til Shilan.

FOTO: THOMAS ANTHUN NIELSEN

VENNEFEST: Shilan Shorsh inviterte sine venner og familie til en stor fest på Rekstensamlingene på Paradis i Bergen. Hun fikk alle til å stille opp i trappen, og sa: «Nå må alle se på meg!» FOTO: PRIVAT

DEL 5

KURDERNE

Hvorfor virket Shilan provoserende på sine landsmenn?

I 2006 arrangerte Shilan Shorsh en minnestund for Doa (17), en jente fra minoritetsreligionen Yazidi som ble steinet til døde i Kurdistan. Av 2000 kurdere bosatt i Hordaland møtte 20 opp.

Kurdisk kulturforum avsto fra å delta på markeringen.

«Det er på grunn av Shilan Shorsh. Hun er vanskelig å samarbeide med», sa lederen for Kurdisk kulturforum Nizar Hirori til Bergens Tidende den gang.

VG Helg ringer Hirori nå, åtte år senere.

– **Hvorfor provoserte Shilan Shorsh?**

– Vi var ikke uenige om sak. Vi forsøkte flere ganger å arrangere seminarer sammen, men det var vanskelig å finne konsensus, en balanse, med henne. Shilan gjorde mye positivt. Hun var flink til å rette oppmerksomheten mot viktige saker, men hun var vanskelig å samarbeide med, sier den tidligere lederen av Kurdisk kulturforum, Nizar Hirori.

– **Hvordan tolker du truslene hun ble utsatt for?**

– Det er en sak for politiet, men det kan ha skjedd, det er jeg ikke i tvil om. Det er kriminelt.

– **Er det vanskelig for en kurdisk kvinne å ta den rollen Shilan gjorde?**

– Shilans engasjement og energi vil savnes, det er jeg ikke i tvil om.

– **Hva kan dere gjøre for å hindre at kvinner trues av menn i deres kultur?**

– Kurdistan er under okkupasjon og kurdernes skjebne ligger hos stater som undertrykker kurderne. Statene er Irak, Syria, Iran og Tyrkia. Kurdistan ligger i en del av verden hvor dialog ikke et redskap som brukes ofte. Statene sørger for at den kurdiske befolkningen ikke får tilgang til utdanning og til å sikre seg god økonomi. Denne saken ordnes først gjennom politiske og juridiske virkemidler. Vold er kriminalitet og ikke kultur. I det selvstyrte kurdiske området, Sør-Kurdistan, gjøres det mye positivt på menneskerettighetsfronten. Bekjempelse av æresdrap og vold i nære relasjoner er et satsingsområde for den kurdiske regjeringen, de tar dette på alvor.

EN ANNEN PERSON SHILAN stadig var uenig med, var Haci Akman, som forsker på internasjonaliseringprosesser i kulturelt og historisk perspektiv ved Universitetet i Bergen.

– Shilan hadde en rose. Men hun hadde også torner, sier Haci Akman.

– **Hvordan kjente du Shilan?**

– Jeg kjente Shilan helt fra hun kom til asylmottaket i Arna. Hun hadde alltid så sterke meninger, og var alltid uenig med meg. Samtidig hadde hun hele tiden en dialog. Da vi møttes, snakket vi alltid veldig godt sammen.

– **Var dere politiske motstandere?**

– Vi? Neineinei, overhodet ikke. Men vi fortolket ting ulikt. Jeg var på nesten alle hennes seminarer, og de var veldig bra, men de var jo en markering av kurdisk feminisme. Shilan var veldig direkte, hun kunne si: «Jeg liker ikke deg! Du er sånn og sånn ...» Hun var veldig ekte. På sin måte. Samtidig som det ofte skapte konflikt. Uenigheten var alltid et problem.

– **Hva var dere uenige om?**

– Jeg var enig med henne i kvinnesaken. Men Shilan var utålmodig. Av og til ... hjertet og hjernen ... det kan bli krasj også, ikke sant. Jeg mente at hun måtte gå mer forsiktig frem når hun skulle gå inn i de etablerte, tradisjonelle familiestrukturene. Shilan ville at alle kurdiske kvinner skulle være fri i morgen! Og det var jo fantastisk også. Det var hennes utopi, hennes drøm. Shilans drøm om den kurdiske kvinnen var ikke for dagens kurdiske kvinner. Den var kanskje for fremtidskvinnene? Jeg håper det. Det er mange skall over den kurdiske kvinnen, og hvis du skal knuse alle disse skallene, trenger du tid.

– **Hva tenker du om truslene Shilan var utsatt for?**

– Jeg vet ikke presis hva det gikk ut på. Vi hørte veldig mye om det, men innholdet kjenner jeg ikke. Jeg skulle ønske jeg visste det.

– **Tror du det var reelt?**

– Jeg vet ikke, men jeg tror ikke hun har gått rundt og diktet.

– **Kan du forklare kvinners plass i den kurdiske kulturen?**

– Kvinner blir sett på som et hjem. Kvinnen er hjemmets fundament. Berører du fundamentet, berører du hele hjemmet. Du forurenser det. Det samme gjelder jorden. Jord og kvinner er i den tradisjonelle kulturen hellig, og ligger til grunn for æren.

– **Finnes det noen andre kurdiske kvinner som Shilan i Norge, som kjemper kampen for kurdiske kvinners rettigheter?**

– Nei. Shilan var en stemme for seg selv. Jeg håper det kommer flere som Shilan, vi trenger sånne som henne. Det vil alltid være noen kurdiske heltinner. Shilan var en heltinne. På sin måte. Selv om det ikke var problemfritt. Shilan var en stor kurder.

UTOPI: – Shilans utopi var at alle kurdiske kvinner skulle være fri i morgen. Hun var utålmodig, sier Haci Akman ved universitetet i Bergen.

SAMARBEIDSPROBLEMER: Da Nizar Hirori ledet Kurdisk kulturforum, var det ofte samarbeidsproblemer med Shilan Shorsh.

DEL 6

KAMPFELLENE

Hva gjorde truslene med Shilan?

AUDUN LYSBAKKEN,
PARTILEDER I SV

Vi på venstresiden har lært noe viktig av Shilan: Vi må være tydelige på at vi ikke har noen kulturrabatt når det gjelder kvinneundertrykkelse, det hjelper ikke å skyve foran seg en gud eller skikk. Samtidig skal vi forsvare mangfoldet i dette landet.

Shilan hadde sterke fiender, noen gjorde det de kunne for å gjøre Shilans liv så surt som mulig, over lang tid. De kreftene må ikke få vinne. Det er derfor det er så viktig å holde navnet til Shilan levende: Vi må si det Shilan sa!

BEATE EKELOVE-SLYDAL,
POLITISK RÅDGIVER, AMNESTY

Shilans redsel var berettiget. Vi vet at kvinner blir drept, og i mange tilfeller forsøkes det å fremstilles som selvmord. Det har skjedd mye med bevisstheten og kunnskapen i Norge om tvangsgifte, æresdrap og drap i disse miljøene. Men det er fortsatt et stort, mørkt bilde om hvor utbredt dette er.

FRANK MO,
VENN OG REGNSKAPSPØRER I SDKK
Shilan var livredd for åpen ild. Vi snakket mye om alle brannuhellene i kurdiske hjem. Hun mente det var mange drap som ble forfalsket og brukt mot henne. Jeg prøvde å forklare at de var gjennomgått av statsautorisert revisor, men hun ville ikke høre. Da jeg traff henne, freste hun ikke lenger, var bare stille, fikk papirene og så gikk hun. Det var det siste.

Jeg har prøvd å tenke hva jeg kunne ha gjort, og hva det var hun gjorde. Jeg har vært inne i SDKKs arkiver på Batteriet etter hennes død. Jeg måtte kjøpe et likt

BEGRAVELSEN: Audun Lyssbakken gir faren til Shilan en klem etter å ha talt i hennes begravelse. Til høyre Inga Marte Thorkildsen. FOTO: BERGENRABBIT.NET

skap for å få tak i en nøkkel. Jeg tok ut et kamera og en voice recorder, og de tingene ga jeg til politiet.

Da Shilan døde, var det som om noen hadde dratt ut noe fra mitt indre, som om en vegg var tatt ut. Når hun har vært fortvilet tidligere, har jeg sagt: «Hvis du er så frekk at du tar livet av deg, Shilan, så kommer jeg ikke begravelsen din».

Jeg gikk i begravelsen, men jeg har ikke vært på gravstedet hennes. Det er ikke døden jeg vil minnes, men livet – og det kan jeg hente opp minner fra hele tiden.

TURID SVEEN,
VENN OG SAMARBEIDSPARTNER

Shilan følte at alt raknet rundt henne, og at alle andre var spioner. Dette var ikke berettiget, for disse menneskene var veldig glad i henne.

17. mai ringte Shilan. «Jeg er for dårlig i helsen, sa hun. «Du må overta arbeidet mitt, Turid», sa hun. Og da var det som om jeg inni meg tok farvel. Jeg snakket ikke med henne etter dette.

Da jeg fikk vite at hun var død, tenkte jeg at Shilan har det godt nå, at hun er i lyset, at hun har fått fred, Men det var jo et forferdelig savn.

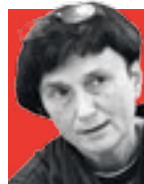
TANJA CLIFFORD,
AMNESTY BERGEN

Den innsatsen Shilan gjorde, kostet henne livet. Det er et skummelt bilde som er uidentifisert etter hennes død, mener jeg.

Politiet ringte meg og da fortalte jeg om SDKKs arkiver på Batteriet. De sa også at jeg skulle bli kalt inn til avhør, men det skjedde ikke. Jeg ringte dem opp igjen og minte dem på arkivene, og siden har jeg ikke hørt noe.

ODDNY MILJETEIG,
GRUPPELEDER FOR SVS
BYSTYREGRUPPE I BERGEN

Shilan levde etter en regel: «Sannheten må frem, uansett hvor ubehagelig den måtte være». Jeg mener at det sitter noen der ute som har medansvar for Shilan sin død, uansett hvordan det skjedde. Noen pustet lettet ut da Shilan døde. Noe bryksomt var ryddet av veien. Truslene og sjikanen de kom med, var ikke hverdagslig slarv. Det må ingen tro. Jeg er ikke innkalt til avhør hos politiet ennå, noe jeg synes hadde vært naturlig. For meg virker det som om det er

mange sentrale personer politiet ikke har snakket med. Burde vi ikke stått i kø for å bli avhørt i en slik sak? Jeg ville ikke blitt overrasket om det viste seg at det var en kriminell handling bak Shilans død.

JANE NORDLUND,
SHILANS NÆRE MEDARBEIDER I SDKK

Høsten før Shilan døde ble vi enige om å avslutte arbeidet opp mot kurdere, det var blitt for farlig. I desember kom Shilan og sa at dette var livet hennes, at hun ikke kunne gi opp kampen for de kurdiske kvinnene. Og da sa jeg: «Beklager, Shilan, men da blir jeg ikke med videre. Jeg er sliten av å være redd for deg». Da ble Shilan sint på meg, for hun følte at jeg sviktet henne.

Da vi fikk vite at Shilan var funnet død, var jeg helt sikker på at hun var blitt drept.

Vi ble innkalt til avhør og jeg har på et vis slått meg til ro med at det kanskje ikke var noe kriminelt bak Shilans død. Om det er noen fra det kurdiske miljøet som har gjort det, kommer det til å være umulig å finne ut av det. Det ville ikke forbause meg et sekund om det er det som er sannheten.

Hvis ikke Shilan tok sitt eget liv, ble hun drept til det. Sånn sett er hun drept.

ASTRID OLSEN,
VENNINNE

Ingen hadde et varmere hjerte enn Shilan. Kom det en kvinne med barn som hadde problemer, lot hun dem få soverommet sitt, kanskje i ukervis. Antakelig burde hun vært innlagt. Hun var forferdelig deprimert hele høsten og våren. Hun tok seg nær av hvert minste blikk, eller hvert minste ord, slik at hun etter hvert utover våren ikke ville ha noe med mange å gjøre som hadde vært vennene hennes.

Jeg håper ingen lager noen spekulasjoner i om hun ble drept, om hun hadde så store fiender at de drepte henne. For det synes jeg faktisk er litt ekkelt, jeg synes hun på en måte skal få hvile i fred.

Sorgen etter Shilan vil alltid følge meg.

DEL 7

POLITIET

Hvorfor haster det ikke for politiet med videre undersøkelser?

For å sikre innholdet i Shilans arkiver på Batteriet, er disse nå blitt flyttet til et hemmelig sted.

– Vi kan ikke ha dem stående der nå når VG Helg trykker denne artikkelen. Det tar vi ikke sjansen på, ikke minst av hensyn til jentene som Shilan hadde vært i kontakt med gjennom sitt arbeid, sier Cathrine Waaler Halstensen ved kontorfellesskapet Batteriet.

Halvannet år etter at både hun og Amnesty tok kontakt med politiet og ba dem innstendig om å ta hånd om arkivene, både av sikkerhetsgrunner og for å sjekke om de kan skjule informasjon som kan bidra til etterforskningen, har det ikke skjedd noe.

Da VG Helg var i kontakt med politistasjonssjef Tore Salvesen ved Bergen Politistasjon Vest i Fyllingsdalen i slutten av juni, sa han:

– Vi kommer til å ta kontakt med Batteriet for å se nærmere på disse arkivskapene.

Da VG Helg i oktober tar ny kontakt og spør *når* og *om* politiet kommer til å sjekke arkivskapene, svarer Salvesen på epost:

– Jeg har notert meg noen ting som burde være undersøkt videre. Dette er nå en henlagt sak og kan således tas opp igjen når som helst. Men politiet i Hordaland står overfor store utfordringer i tiden som kommer, først og fremst i forbindelse med omstrukturering. I tillegg er ressursene våre svært knappe og vi har store restanser. Det er dette som har prioritet nå. Derfor må videre undersøkelser i saken til Shilan vente. Jeg kan ikke antyde når disse undersøkelsene kan gjennomføres.

– **Har dere tatt inn nok folk til avhør før dere henla saken?**

– Vår, det vil si min og påtaleansvarlig sin vurdering, er at saken er etterforsket så bredt som mulig og at ytterligere etterforskningsskritt ikke ble ansett som nødvendig.

– **Hvorfor avhørte dere ikke Cathrine Waaler Halstensen, Ragnar Hansen, Oddny Miljeteig og Tanya Clifford, slik dere først skal ha gitt uttrykk for at dere skulle?**

– De viktigste personene for politiet å snakke med, er alltid dem som har vært vitne til selve den straffbare handlingen. Så vil det være vitner som har hørt om det straffbare forholdet, i tillegg til «karaktervitner». De fire du nevner, er «karaktervitner». Vi mener vi har fått avdekket det som er av trusselbilde rundt Shilan. Vi har en ansatt i politiet som selv er kurder. Han har vi brukt mye som rådgiver i saken, sier Salvesen.

Cathrine Waaler Halstensen ved Batteriet har snakket med Amnesty om hva de skal gjøre med skapene, hvis politiet ikke tar grep.

– På et tidspunkt må vi fjerne dem, gå gjennom materialet og destruere innholdet. Men da må vi vite helt sikkert at politiet ikke kommer til å gjøre noe med det. ●

SORGEN: – Vi tenker på Shilan hver eneste dag, sier foreldrene Rashid og Sheiler Ahmed.

VIL UNDERSØKE: Politistasjonssjef Tore Salvesen sier at saken til Shilan kan tas opp igjen når som helst, men at ressursene er knappe og at videre undersøkelser derfor må vente.

VOLD MOT KVINNER

Directorate of Combating Violence against Women, som ligger under innenriksministeriet til det irakiske Kurdistan (KRG) oppgir følgende tall på innrapporterte saker vedrørende kvinnelig vold. (NB: Mørketallene er trolig store.)

2013:

- ▮ 50 æresdrap på kvinner
- ▮ 457 tilfeller av «selvbrenning» av kvinner
- ▮ 36 selvmord - kvinner
- ▮ 138 seksuelle overgrep mot kvinner
- ▮ 5315 saker vedrørende vold mot kvinner (domestic violence/genderbased violence)

Bergensordfører om politiet er

Av INGEBORG HUSE AMUNDSEN og GURO HOFTUN GJESTAD

Politiet i Bergen er i hardt vær etter anklager om mangelfull etterforskning rundt dødsfallene til Monika (8) og Shilan (39). – Vi er ikke tjent med at det er usikkerhet rundt politiets rolle i byen vår, sier ordfører Trude Drevland.

– Jeg reagerte sterkt på at saken ble henlagt så raskt. Uansett hva som skjedde den dagen hun døde, vet vi at det som skjedde frem til da hadde stor betydning, sier Inga Marte Thorkildsen, nestleder i SV og tidligere barne- og likestillingsminister.

Hun møtte den profilerte kvinneaktivisten Shilan Shorsh (39) ved flere anledninger. Shilan var opprørt over alle de kurdiske kvinnene som døde i branner. 18. mai i fjor ble hun funnet død i sin egen seng – etter en påsatt brann i leiligheten i Fyllingsdalen. Politiet i Bergen henla saken, til tross for at Shilan hadde mottatt en rekke trusler.

VG Helg har fulgt saken tett i halvannet år, og fortalte historien om Shilan lørdag.

– Det eneste vi kan utelukke, er at det var en ulykke. Vi konkluderer ikke med at dette er selvdrap. Men det er heller ingenting som understøtter at det har vært en kriminell handling, sier stasjonssjef ved Bergen Vest politistasjon, Tore Salvesen, til VG Helg.

Kritiserte politiet

Flere i Shilans nettverk har kritisert politiet for ikke å snu alle steiner i saken. Nå har politiet i Hordaland besluttet at de vil etterforske brannen videre.

Politiet i Bergen er i hardt vær i forbindelse med en annen opprivende sak. Monika Sviglińska (8) ble funnet død hjemme i leiligheten på Sotra under mystiske omstendigheter i 2011.

Politiet avsluttet etterforskningen og konkluderte med at intet kriminelt hadde funnet sted.

Mandag ble en 32 år gammel mann fra Litauen siktet for forsettlig drap, etter at en etterforsker slo alarm om saken i januar.

– Jeg er beroliget over at det er interne og eksterne undersøkelser for å se gehalten i de anklagene som kommer i

● Mann (32) siktet tre år etter Monika-saken ble henlagt

● Etterforsker brannen der Shilan (39) døde på ny

● Trude Drevland: – Dette gjør meg dypt urolig

● Inga Marte Thorkildsen: – Sånn kan vi ikke ha det

VG HELG, sist lørdag.

Monika-saken. Men det er klart at det avstedkommer en viss samfunnsmessig bekymring når påtalemakten ikke klarer å gjøre det som er forventet av dem. Vi er ikke tjent med at det er usikkerhet rundt politiets rolle i byen vår, sier Trude Drevland, ordfører i Bergen.

Må få svar

Hun har lest VG Helgs dokument om Shilan-saken, og sier hun forutsetter at offentligheten får svar på alle spørsmål rundt etterforskningen. Det samme krever hun av politiet i Monika-saken – og det snarest.

– Vi baserer vårt samfunn på noen maktprinsipper, og vi stoler i det lengste på at systemet fungerer. Det gjør meg sterkt urolig når jeg ser det som foreligger, og det er et understatement. Når de i Monika-saken kunne først henlegge, for senere å arrestere

en mann når kritikken kommer til overflaten, gir det grunnlag for sterk tvil om det gjøres et grundig nok arbeid i andre saker.

– Ikke tatt på alvor

Det var under SVs kvinnekonferanse i januar 2013 at Inga Marte Thorkildsen ble oppsøkt av Shilan. Her fortalte hun om trusselsituasjonen.

– Vi snakket veldig lenge sammen. Hun tok opp med meg at hun hadde meldt fra til politiet om mange trusler, og at hun savnet å bli tatt på alvor. Hun fortalte om jevnlig og mye trakassering, og en del seksualiserte trusler. Hun var åpenbart redd, sier Thorkildsen.

Hun tok kontakt med politiet da hun fikk vite at Shilan var død. SV-politikeren stilte seg til rådighet overfor politiet, men sier hun aldri hørte noe mer fra dem.

– Svært opprørt

Hun er svært opprørt over at Shilan og andre som hever stemmen i offentligheten, især dem med minoritetsbakgrunn, blir møtt med voldsretorikk.

– Det kan ikke være sånn i Norge at de som våger å ytre seg, skal leve med den type trusler som Shilan opplevde og som flere kvinner opplever. I en del kurdiske miljøer finnes det holdninger overfor kvinner som er skremmende. Det er også politiets oppgave å stå opp mot dette.

Bergen-politiet har uttalt til VG Helg at nye undersøkelser i saken kan drøye, fordi politiet står overfor «store utford-

BEKYMRET: Trude Drevland, ordfører i Bergen, er ikke på langt nær trygg på at politiet i byen hun bor i er gode nok til å etterforske mulige volds- og drapssaker. Her er hun fotografert i forbindelse med en korrupsjonssak Bergen i fjor. Foto: HALLGEIR VÅGENES/VG

ringer i tiden som kommer, først og fremst i forbindelse med omstrukturering». Dette får eksstatsråden til å heve brynene.

– Signalet som sendes til andre kvinner som ytrer seg, er at de ikke kan regne med den beskyttelsen som de har krav på. Sånn kan vi ikke ha det.

VG har henvendt seg til flere Bergen-politikere for å få

deres perspektiv på både Shilan-saken og Monika-saken.

– Jeg kjenner godt til Shilans arbeid og har stor respekt for det. Jeg har imidlertid ingen kunnskap om dødsfallet og etterforskningen, og kan derfor ikke kommentere det, sier Monica Mæland (H), tidligere byråd i Bergen og nåværende næringsminister i Høyre/Frp-regjeringen.

ereren tviler på grunddige nok

Ragnar Hansen, tidligere medarbeider i Norsk Folkehjelp, kjente Shilan godt.

Fikk ikke respons

Han henvendte seg tidlig til politiet for å bistå med sin kjennskap til Shilan spesielt og den kurdiske kulturen generelt. Her fikk han ikke den responsen han hadde forventet.

– Jeg måtte selv ta kontakt med politiet, og det tok lang tid før jeg fikk et møte med etterforskeren. Jeg følte de ikke var interessert i hva jeg hadde å si. Det virket som om de mente at saken allerede var oppklart, at det var et selvmord. Men jeg vet at Shilan følte seg truet, sier han.

VG har gjengitt innholdet i denne saken til Tore Salvesen,

politistasjonssjef ved Bergen politistasjon Vest i Fyllingdalen, som har ansvar for Shilans etterforskningen.

Han ønsker ikke å gi noen kommentar.

Geir Gudmundsen, politimester i Bergen, har ikke svart på VGs henvendelse.

E-post: ingeborg.huse.amundsen@vg.no
guro.hoftun.gjestad@vg.no

” Signalet som sendes til andre kvinner som ytrer seg, er at de ikke kan regne med den beskyttelsen som de har krav på

Trude Drevland, ordfører i Bergen

BLE BARE ÅTTE:

Saken om Monika Sviglińska (8) opprør mange.

Foto: PRIVAT

HVA SKJEDDE?

Rashid Ahmed vil vite hva som skjedde den dagen datteren og menneskerettighetsforkjemperen Shilan (fotografiet) ble funnet død etter en brann.

Foto: AN-NEMOR LARSEN/VG

BETRODD: SV-politiker Inga Marte Thorkildsen kjente godt til Shilan, og holdt en rørende tale i begravelsen hennes. Foto: THE-RESE ALICE SANNE/VG